IV. PILKAPIAI

Ignas Jablonskis

PADVARIŲ PILKAPIAI (KRETINGOS RAJ.)

Padvarių pilkapiai yra Akmenos upės dešiniojo slėnio krante, 1,2 km į Š nuo Kretingos. 1976 m. čia ištirti trys pilkapiai, iš jų du su sudegintų ir vienas su nedeginto žmogaus kapu. 1978 m. Lietuvos TSR kultūros ministerija tęsė pilkapių tyrimą, o 1979 m. Padvarių pilkapių tyrinėjimai užbaigti. Tyrimams vadovavo Ignas Jablonskis.

1978 ir 1979 m. buvo ištirta 19 pilkapių, kurie beveik nenutrūkstama grandine rikiavosi Akmenos upės slėnio dešiniuoju krantu, P–Š kryptimi. Pilkapių V pakraščiu iškastas žemių atribojimo griovys, kuris eilę pilkapių iš dalies arba visiškai sunaikino. Į V nuo griovio buvo ariamas laukas ir nedidelis smėlio karjeras, o ten buvę pilkapiai ir kapai su akmenų vainikais visai sunaikinti.

Ankstyvieji pilkapiai Nr. 3, 4, 20 ir 21 turėję 3–4 aukštų akmenų vainikus ir 0,9–1,1 m aukščio sampilus. Vėlyvesniųjų pilkapių sampilai lėkštėjo iki 0,3 m, o akmenų vainikai tik vieno–dviejų aukštų. Jų akmenų vainikų skersmuo buvo nuo 5 iki 9 m. Vainikų akmenys – 0,45x0,35x0,25 m dydžio. Kai kurių pilkapių vainikų išorėje buvo pritverti akmenų vainikėliai, kuriuose nieko nerasta.

Mirusiųjų laidojimo kryptis nevienoda. Pilkapiuose Nr. 5 ir 6 mirusieji laidoti galva į PR, o Nr. 18 ir 20 – galva į ŠV. Pilkapiuose Nr. 4, 9, 10, 21 ir 22 mirusieji laidoti artima ŠP kryptimi, o likusiuose laidojimo kryptis

nenustatyta.

Nė viename pilkapyje nepastebėta kapo duobės. Menkos įkapės visais atvejais gulėjo piminio dirvožemio paviršiaus lygyje. Daugumos pilkapių pagrinde buvo po keletą mažų akmenėlių karsto paramstymui. Griaučiai sunykę.

Pilkapiuose pastebėti mirusiųjų deginimo papročių perimamumo pėdsakai. Pilkapių pagrindai ištisai dengti 1-3 cm storio anglių ir suodžių sluoksniu (Nr. 20 ir 21) arba karstas su mirusiuoju statytas ant 0,6 m diametro apskrito anglių ir pelenų 3 cm storio sluoksnelio (Nr. 9).

Ankstyvuosiuose nedegintų mirusiųjų kapuose labai mažai terasta metalinių įkapių. Septyniolikoje to laikotarpio pilkapių aptikti tik 4 uždari žalvariniai žiedeliai, 2 maži peiliukai, gintarinis karolis dvigubo piltuvėlio formos skylute ir mažo puodelio šukės. Su gausesnėmis įkapėmis mirusieji pradėti laidoti nuo I m.e.a. vidurio. I a. antrosios pusės pilkapiuose Nr. 5, 6 ir 18 rastos 4 akinės segės, 2 geležiniai įmoviniai kirviai, įmovinis ietigalis, geležinis pjautuvėlis ir geležiniai žąslai. Pilkapyje Nr. 18 palaidotas mirusysis puoštas trimis akinėmis segėmis, buvo įdėtas įmovinis kirvis, kojūgalyje padėti žąslai.

Pilkapyno Š dalyje, šalia pilkapių buvo rasta puodų šukių, degusio molio ir geležies šlako gabaliukų. Matyt, pilkapių pašonėje bus buvusios tuomet sodybos, o kažkur netoli jau I a. pr.m.e. buvo gaminama geležis, I m.e.a. antrojoje pusėje plačiai įsigalėjusi buityje.

Jau 1976 m. nustatyta, kad pilkapis Nr. 2 su paskutiniaisiais sudegintų žmonių kapais buvo įrengtas II a. pr.m.e. gale, kad patys ankstyviausieji pilkapiai (Nr. 3, 4, 20 ir

21) su nedegintų žmonių kapais buvo supilti I a. pr.m.e. pirmojoje pusėje. Pilkapiai Nr. 7-17 priklausytų laikotarpiui nuo I a. pr.m.e. vidurio iki I a. m.e. vidurio. Paskiausiai, jau I m.e.a. antrojoje pusėje, yra supilti pilkapiai Nr. 5, 6 ir 18, kuriuose palaidoti mirusieji su gerai datuojamomis įkapėmis. Vėliau mirusieji yra buvę laidojami į V nuo griovio, bet jų kapai sunaikinti.

Algirdas Varnas

VAITIEKŪNŲ PILKAPYNO (RADVILIŠKIO RAJ.) 1978 METŲ TYRINĖJIMAI

1978 m. MAII tęsė pilkapyno tyrinėjimus, pradėtus 1977 m. Antrą sezoną buvo tiriamas plotas tarp kolūkio valdybos pastato ir P. Miežinienės gyvenamo namo, t.y. pilkapyno ŠV dalis, kuri, kaip ir visas paminklas, yra smarkiai nukentėjusi nuo įvairiausių žemės darbų. Ištirtas 218 m^2 plotas, kuriame aptikta dviejų pilkapių akmenų vainikų liekanos bei trys nedegintų mirusiųjų kapai. Trumpai reikėtų priminti, kad 1977 m. jokių pilkapių liekanų nebuvo aptikta (gal todėl, kad pilkapynas labai apardytas), todėl 1977 m. šis paminklas ir buvo vadinamas senkapiu. 1978 m. rasti akmenų vainikų fragmentai, taip pat ir tai, kad kapai aptinkami atskiromis grupelėmis, leidžia manyti čia buvus pilkapyną, o ne senkapį.

Sprendžiant iš akmenų vainikų liekanų, šie du pilkapiai vienas nuo kito buvo nutolę per du metrus. Vakarinio pilkapio vainikas buvo sukrautas ant tuo metu buvusio žemės paviršiaus iš 20x20, 30x50, 40x70 cm ir pan. dydžio akmenų.